

Sygn. akt IV KK 676/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kapiński

SSN Paweł Kołodziejcki

w sprawie **K. G.**

skazanego z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 162 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu bez udziału stron, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w dniu 9 listopada 2022 r.,

kasacji na korzyść skazanego wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 9 czerwca 2021 r., sygn. akt IX Ka

817/20, zmieniającego w części wyrok Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 27

lutego 2020 r., sygn. akt II K 987/19,

orzeka:

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

K. G. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 26 marca 2019 r. w K. na skrzyżowaniu ulic IX [...] – [...] nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując samochodem marki [...] nr rej. [...] nie dostosował prędkości jazdy do panujących warunków drogowych i poruszając się prawym pasem ruchu spowodował wypadek, w ten sposób, że najechał na K. B. wykonującego prace drogowe, który doznał sińców, ran i obrzęku na prawej kończynie dolnej, złamania kości strzałkowej prawej, sińców oraz rany szarpano-miażdżonej na lewej kończynie dolnej z amputacją podudzia lewego, które to obrażenia spowodowały u K. B. chorobę realnie zagrażającą życiu oraz inne ciężkie kalectwo, po czym zbiegł z miejsca zdarzenia, to jest o przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.;
2. w dniu 26 marca 2019 r. w K. na skrzyżowaniu ulic [...] – [...] uczestnicząc w wypadku drogowym nie udzielił pomocy K. B. znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, to jest o przestępstwo z art. 162 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2020 roku, sygn. akt II K 987/19, Sąd Rejonowy w Kielcach:

1. uznał oskarżonego za winnego zarzuconego mu w punkcie 1 czynu, stanowiącego przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. wymierzył mu karę 2 lat pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 39 pkt 3 k.k. w zw. z art. 42 § 3 k.k., w związku ze skazaniem za czyn z pkt 1 wyroku, orzekł wobec oskarżonego środek kamy w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio;
3. na podstawie art. 47 § 3 k.k. w zw. z art. 47 § 4 k.k., w związku ze skazaniem za czyn z pkt wyroku 1, orzekł wobec oskarżonego nawiązkę w wysokości 7.000 (siedem tysięcy) złotych, uznając ww. kwotę za uiszczoną w całości;
4. uznał oskarżonego za winnego zarzuconego mu w punkcie 2 czynu, stanowiącego przestępstwo z art. 162 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 162 § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

5. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzeczone wobec oskarżonego w pkt 1 i 4 wyroku jednostkowe kary pozbawienia wolności połączył i wymierzył mu łączną karę 2 lat pozbawienia wolności.

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca zarzucając orzeczeniu pierwszoinstancyjnemu:

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na sprzecznym ze zgromadzonym i ujawnionym materiałem dowodowym stwierdzeniu, że oskarżony nie podjął manewru hamowania, że brak oznakowania robót drogowych oraz włączonego światła ostrzegawczego, sygnału błyskowego przez pojazd RPZ nie miały wpływu na przebieg zdarzenia, zwłaszcza w sytuacji gdy oskarżony nie usiłował nawet ekskulpować swego zachowania, a podnoszone okoliczności winny mieć wyraz w rozstrzygnięciu sądu co do wymiaru kary orzeczonej wyrokiem;
- błąd w ustaleniach faktycznych prowadzący w rezultacie do orzeczenia kary rażąco niewspółmiernie surowej, polegający na pominięciu okoliczności jakie wystąpiły w sprawie, a stanowiące przesłanki zastosowania instytucji z art. 60 § 2 pkt 1 i 2 k.k. w postaci pojednania się pokrzywdzonego ze sprawcą, naprawienia szkody, a także ze względu na postawę sprawcy w toku całego postępowania;
- błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na wysokość orzeczonej kary za przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. polegający na przyjęciu, że oskarżony prowadził samochód lekceważąc prędkość bezpieczną przy czym żaden dowód w sprawie nie wskazuje na naruszenie zasad związanych z prędkością administracyjnie dopuszczalną na odcinku drogi gdzie doszło do zdarzenia, a z obiektywnego dowodu w postaci ujawnionych nagrań widać, że prędkość poruszającego się pojazdu [...] nie jest nadmierna, a przed uderzeniem dochodzi również manewr gwałtownego hamowania i wytracenia prędkości niemal do zera;
- orzeczenie wobec oskarżonego kary rażąco, niewspółmiernie surowej polegające na orzeczeniu kary bezwzględnej pozbawienia wolności w sytuacji, gdy wystąpiły obiektywne przesłanki uzasadniające nadzwyczajne

złagodzenie kary bądź zastosowanie wnioskowanej przez obrońcę instytucji kary sekwencyjnej.

W oparciu o powyższe zarzuty na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. wniośł o:

- zmianę wyroku sądu I Instancji i przy zastosowaniu dyspozycji art. 60 § 2 pkt 1 i 2 k.k. orzeczenie za zarzucane czyny kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze 1 roku ustalając okres próby na czas 3 lat, względnie o
- zmianę wyroku sądu I Instancji i orzeczenie za zarzucane czyny kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze 6 miesięcy, a następnie kary ograniczenia wolności w wymiarze 2 lat przy zastosowaniu dyspozycji art. 37b k.k.

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2021 roku, sygn. akt IX Ka 817/20, Sąd Okręgowy w Kielcach zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że przy zastosowaniu art. 60 § 2 pkt 1 i 2 oraz § 6 pkt 3 k.k., złagodził wymierzoną oskarżonemu K. G. karę pozbawienia wolności do 1 roku i 6 miesięcy.

Kasację na korzyść oskarżonego wywiódł w przedmiotowej sprawie Prokurator Rejonowy Kielce-Wschód w Kielcach, zaskarżając wyrok sądu odwoławczego w całości i formułując zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. mającego istotny wpływ na treść orzeczenia, poprzez niewskazanie co do którego z czynów sąd odwoławczy dokonał zmiany orzeczonej kary w oparciu o zastosowanie instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary, w sytuacji gdy wyrok skazujący dotyczy przypisania odpowiedzialności K. G. za dwa przestępstwa, a w konsekwencji wymierzenia kary łącznej, co nie pozwala stwierdzić czy nadzwyczajnie złagodzone karę wymierzoną za przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. czy też karę łączną, na co wskazywałoby uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego, co przy jednoczesnym stwierdzeniu o utrzymaniu w pozostałej części zaskarżonego wyroku w mocy, powoduje, że orzeczenie to zawiera w sobie sprzeczność uniemożliwiającą jego wykonanie, a co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.

Podnosząc powyższy zarzut prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kielcach.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Sytuacja sprzeczności w treści orzeczenia uniemożliwiającej jego wykonanie zachodzi wówczas, gdy sprzeczność ta jest oczywista *prima facie* już li tylko na podstawie analizy treści wyraźnie przeciwstawnych rozstrzygnięć zawartych w części dyspozytywnej określonego orzeczenia, tj. gdy to w tym właśnie orzeczeniu zawarto dwa (bądź więcej) wzajemnie wykluczające się rozstrzygnięcia (na przykład dwukrotnie czy wielokrotnie orzeczono wobec skazanego tę samą, ale każdorazowo mającą inną wysokość karę, oskarżonego jednocześnie uniewinniono i skazano, oskarżonego jednocześnie skazano i warunkowo umorzono wobec niego postępowanie itp.). W praktyce jednak mogą wystąpić inne sytuacje, w których stwierdzenie istnienia sprzeczności w treści orzeczenia uniemożliwiającej jego wykonanie ma charakter bardziej zniuansowany, wymagający ze strony organu przeprowadzającego kontrolę z punktu widzenia uchybień, o których mowa w przepisie art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k., dokonania analizy zagadnienia sprzeczności orzeczenia uniemożliwiającej jego wykonanie z perspektywy obu orzeczeń zapadłych w postępowaniu dotyczącym tej samej sprawy, tj. poddania analizie sytuacji prawnej skazanego poprzez pryzmat rozstrzygnięć zawartych zarówno w orzeczeniu sądu pierwszej, jak i drugiej instancji. Do sytuacji takiej może dojść w szczególności w razie wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia o charakterze reformatoryjnym. Skoro o ostatecznym statusie prawnym oskarżonego (czyli różnorodnych konsekwencjach prawnych, wynikających dla niego wskutek przeprowadzonego postępowania sądowego) decydują rozstrzygnięcia zawarte nie w jednym, lecz w dwóch ściśle ze sobą sprzężonych orzeczeniach, to tym samym udzielenie odpowiedzi na pytanie czy dane orzeczenie dotknięte jest uchybieniem, o którym mowa w przepisie art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. wymaga poddania analizie zarówno rozstrzygnięcia sądu odwoławczego w zakresie, w którym sąd ten orzekał reformatoryjnie, jak i części orzeczenia sądu I instancji utrzymanej w mocy przez

sąd *ad quem* i ustalenia czy *in concreto* utrzymanie w mocy części orzeczenia sądu niższego nie prowadzi w efekcie do stanu opisanego w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. (por. wyrok SN z dnia 3 grudnia 2020 r., III KK 381/19, LEX nr 3277275).

Do sytuacji takiej doszło w sprawie niniejszej. Zaistnienie uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. jest możliwe dopiero po zestawieniu rozstrzygnięć zawartych w orzeczeniach obu sądów orzekających w sprawie. Dostrzec bowiem trzeba, że Sąd Rejonowy skazał K. G. za czyn z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. wymierzając karę jednostkową 2 lat pozbawienia wolności (punkt 1 wyroku) oraz za czyn z art. 162 § 1 k.k. wymierzając karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (punkt 4 wyroku). Łącząc kary jednostkowe, sąd I instancji wymierzył karę łączną 2 lat pozbawienia wolności (punkt 5 wyroku). Tymczasem sąd okręgowy formułując orzeczenie reformatoryjne wskazał, że łagodzi wymierzoną oskarżonemu K. G. karę pozbawienia wolności do 1 roku i 6 miesięcy, w pozostałym zakresie wyrok utrzymując w mocy. Lektura tego orzeczenia w zestawieniu z wyrokiem sądu rejonowego nie pozwala stwierdzić, czy sąd okręgowy złagodził karę jednostkową pozbawienia wolności za czyn z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k., czy też karę łączną. Trudności przy dekodowaniu intencji sądu odwoławczego potęgują pisemne motywy orzeczenia. Wskazano w nich bowiem, że sąd II instancji złagodził orzeczoną wobec K. G. karę łączną do wymiaru 1 roku i 6 miesięcy. Takie zaś postąpienie naruszałoby jednak dwojako normy prawa materialnego. Po pierwsze bowiem nadzwyczajne złagodzenie kary na podstawie art. 60 k.k. dotyczyć może wyłącznie kar jednostkowych (które istotnie wywierają dalszy wpływ na ukształtowanie kary łącznej), a po wtóre – art. 86 k.k., który przewiduje możliwość orzeczenia kary łącznej w granicach powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy. Sąd okręgowy nie miał możliwości obniżenia kary łącznej do 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności bez wcześniejszego obniżenia kary jednostkowej 2 lat pozbawienia wolności wymierzonej za czyn z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.

Przyjmując – z drugiej strony – że doszło do błędu w formułowaniu pisemnych motywów orzeczenia i realną intencją sądu odwoławczego było złagodzenie kary jednostkowej za czyn z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.,

wówczas niezrozumiały pozostaje brak stosownej korekty kary łącznej. Skoro bowiem sąd I instancji ukształtował karę łączną na zasadzie absorpcji, a apelacja wywiedziona została jedynie na korzyść oskarżonego, to działanie polegające na wymierzeniu kary łącznej na zasadzie kumulacji musiałoby zostać uznane za pośrednio naruszające art. 434 § 1 k.p.k.

Sąd Najwyższy, ani organy, na których spoczywa zadbanie o wykonanie przez skazanego kary, nie są właściwe do dekodowania zamysłów sądu odwoławczego. Zgodnie z art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k. każdy wyrok skazujący powinien zawierać rozstrzygnięcie co do kary i środków karnych. To na sądzie wydającym dane rozstrzygnięcie spoczywa wymóg precyzyjnego sformułowania rozstrzygnięcia o karze w sposób umożliwiający jej wykonanie (wyrok SN z dnia 30 maja 2017 r., III KK 16/17, LEX nr 2320358).

Przypomnieć też należy, że samo skazanie za więcej niż jedno przestępstwo obliguje sąd orzekający do wskazania, za które z nich sąd wymierza konkretną karę (wyrok SN z dnia 16 listopada 2017 r. II KK 338/17, LEX 2401062). Analogicznie zatem, łagodząc orzeczoną karę sąd winien dokładnie określić za które przestępstwo karę łagodzi, co częstokroć będzie prowadziło do konieczności dokonania także korekty kary łącznej.

W realiach niniejszej sprawy dopiero zatem precyzyjne i prawidłowe ukształtowanie kar jednostkowych oraz kary łącznej uczyni możliwym wykonanie tego wyroku. Zaskarżone kasacją rozstrzygnięcie sądu okręgowego w zakresie złagodzenia kary czyni to orzeczenie niewykonalnym, a przez to stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. Kasacja prokuratora podnosząca ten zarzut okazała się więc zasadna i to w sposób oczywisty, z tego też powodu została uwzględniona w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd okręgowy sformułuje wyrok w sposób zgodny z art. 413 k.p.k., a nadto z urzędu rozważy czy w opisie czynu przypisanego oskarżonemu w punkcie 4 wyroku sądu rejonowego zawarte zostały wszystkie niezbędne znamiona pozwalające na uznanie, że doszło do popełnienia przestępstwa z art. 162 § 1 k.k.

[as]